

The illustration depicts a group of people in profile, looking towards the right. In the foreground, a soldier in a green uniform and helmet is prominent. Behind him, another soldier in a blue uniform and yellow helmet is visible. To the left, a woman with glasses and a man are shown. The background is a warm, reddish-orange gradient. The title is written in large, bold, black letters across the top. The publisher's logo and name are at the bottom.

Nicolas Levi

KTO RZĄDZI
W KOREI
PÓŁNOCNEJ?

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright edycja elektroniczna



DIALOG

N i c o l a s L e v i

KTO RZĄDZI
W KOREI
PÓŁNOCNEJ?

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright edycja elektroniczna

Wydawnictwo Akademickie

DIALOG 

Do druku opiniowali: prof. dr hab. WALDEMAR JAN DZIAK, prof. dr hab. KARIN TOMALA
Redakcja i korekta: Zespół
Skład, łamanie, projekt okładki: EWAMAJEWSKA

Copyright © by Nicolas Levi & Wydawnictwo Akademickie DIALOG, 2014

Wydanie elektroniczne, Warszawa 2015

ISBN e-pub 978-83-8002-215-7
ISBN mobi 978-83-8002-219-5

Publikacja dofinansowana przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Wydawnictwo Akademickie DIALOG
00-112 Warszawa, ul. Bagno 3/218
tel./faks (+48 22) 620 87 03
e-mail: redakcja@wydawnictwodialog.pl
WWW: www.wydawnictwodialog.pl

Konwersja: [eLitera s.c.](http://eLitera.s.c)

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright edycja elektroniczna

Spis treści

[Karta redakcyjna](#)

[Spis treści](#)

[Wstęp](#)

CZĘŚĆ I.

SUKCESJA PO KIM IR-SENIE I KONFLIKTY RODZINNE

1. Teoria sukcesji władzy w Korei Północnej

2. Uwarunkowania objęcia władzy przez Kim Dzong-ila

2.1. Młodość Kim Dzong-ila

2.2. Nowa żona Kim Ir-sena: Kim Sung-ae

3. Dojście Kim Dzong-ila do władzy w okresie 1964–1975

3.1. Wejście Kim Dzong-ila do polityki

3.2. Kim Yong-ju – pierwszy kandydat do sukcesji po Kim Ir-senie

3.3. Konflikt Kim Dzong-ila z Kim Sung-ae

4. Konflikty rodzinne

4.1. [Konflikty rodzinne w okresie 1975–1980](#)

4.2. Konflikty rodzinne w okresie 1981–1994

4.3. Rok 1994: przełom w układzie politycznym Korei Północnej

4.3.1. Nowy układ rodzinny Kim

4.3.2. Próby obalenia Kim Dzong-ila

4.3.3. Inne konflikty rodzinne

CZĘŚĆ II.

RZĄDY KIM DZONG-ILA I WALKA O WŁADZĘ W KOREI PÓŁNOCNEJ

1. Organizacja władzy po śmierci Kim Ir-sena

2. System Kim Dzong-ila i sukcesja

2.1. System Kim Dzong-ilowski

2.2. Choroba Kim Dzong-ila

2.3. Kim Dzong-nam

2.4. Kim Dzong-czol

2.5. Kim Dzong-un

CZĘŚĆ III.

RZĄDY KIM DZONG-UNA

1. Organizacja sukcesji po Kim Dzong-ilu

1.1. Przygotowanie do rządów Kim Dzong-una w strukturach politycznych Korei Północnej

1.2. Stracony numer dwa Korei Północnej: Jang Sung-thaek

1.2.1. Jang Sung-thaek

1.2.2. Kim Kyung-hee

2. Północnokoreański establishment

2.1. Polityka personalna Kim Dzong-una

2.2. Obecny i przyszły establishment północnokoreański

2.2.1. Przywództwo północnokoreańskie wywodzące się z pierwszej generacji liderów Korei Północnej

2.2.2. Przywództwo północnokoreańskie wywodzące się z drugiej generacji liderów Korei Północnej

2.2.3. Przywództwo północnokoreańskie wywodzące się z trzeciej generacji liderów Korei Północnej

2.3. Perspektywy rozwoju Korei Północnej

2.4. Wnioski

Zakończenie

Aneksy

Leksykon polityczny północnokoreańskich organizacji polityczno-wojskowych

Wykaz skrótów

Bibliografia

[Przypisy](#)

[Informacje o wydawnictwie](#)

Wstęp

Książki o Korei Północnej tradycyjnie zaczynają się od stałych utyskiwań na ubóstwo literatury przedmiotu. Wynika to z faktu, że Korea Północna jest najbardziej zamkniętym krajem na świecie: nie ma innego państwa, w którym naukowiec miałby tak ograniczony dostęp do rzetelnej informacji, a także ograniczoną swobodę poruszania się i wyrażania własnej opinii, jak w kimirsenowskiej Korei Północnej. Kimirsenowskiej, ponieważ wszystko, co dotyczy historii Korei Północnej, dotyczy również zmarłego w 1994 r., ale wiecznego prezydenta tego kraju – Kim Ir-sena.

System kimirsenowski trwa nadal, bo syn Kim Ir-sena mianował na swego następcę syna – Kim Dzong-una. To właśnie kwestie rodziny rządzącej w Korei Północnej będą przedmiotem rozważań pierwszej części książki. Druga część monografii przedstawia, kim są obecne elity północnokoreańskie.

Geopolitycznie Korea Północna ma wszelkie podstawy do tego, aby wywierać znaczący wpływ na politykę światową. To miejsce, gdzie stykają się ze sobą aż trzy potęgi polityczne i ekonomiczne współczesnego świata: Chiny, Korea Południowa i Rosja. Geograficzne położenie Korei Północnej i specyficzny układ polityczny wpłynęły na to, że ten kraj odgrywał, odgrywa i będzie odgrywać ważną rolę w historii Dalekiego Wschodu.

Od śmierci Kim Dzong-ila analitycy zadają sobie pytanie, kto tak naprawdę stoi na czele Korei Północnej. Kim Dzong-un, potężna armia Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej, Partia Pracy Korei czy – jak uważa Waldemar J. Dziak, politolog z Polskiej Akademii Nauk – klan rodzinny, który przez układy i związki całkowicie przekształcił kraj w „prywatny ogród”, w którym jedynym prawem jest wola rodziny^[1]? Staralem się odpowiedzieć na to pytanie i przedstawić obecne przywództwo północnokoreańskie. Książka jest pierwszą tak obszerną publikacją na polskim rynku wydawniczym, poświęconą obecnym elitom północnokoreańskim.

Nie sądzę, aby udało się wyczerpać problem tytułowy prezentowanej publikacji. Ostrożność prezentowanych tu sądów i hipotez jest proporcjonalna do stopnia komplikacji przedstawionego problemu. Prezentowana publikacja stanowi jedynie głos w dyskusji na temat elit politycznych w Azji Wschodniej. Książka obejmuje zagadnienia należące do dwóch dziedzin: ogólnych badań nad systemem politycznym Korei Północnej oraz analizy elit tego kraju. Przedstawia, kim jest rodzina rządząca w Korei Północnej, ale ma też wypełnić lukę w istniejącej literaturze, w której brak rzetelnych opracowań poświęconych aktualnym elitom politycznym Korei Północnej. Niniejsze opracowanie ma także zwrócić uwagę na strukturalne aspekty procesów decyzyjnych w Korei Północnej, może również pomóc w zrozumieniu północnokoreańskiej polityki, dostarczając nowych informacji na temago wt roli, jaką w jej tworzeniu odgrywają konkretne organizacje i postacie układu politycznego Korei Północnej.

Pragnę podziękować specjalistom azjatyckim, europejskim, afrykańskim i amerykańskim, którzy zgodzili się na wyczerpujące rozmowy. Ich nadzwyczajne doświadczenia wzbogaciły tę książkę.

I na koniec winny jestem głęboką i szczerą wdzięczność już zupełnie innego rodzaju mojej Żonie Ilonie i całej mojej drogiej Rodzinie. Zapewnili mi wszyscy wielkie wsparcie. To przede wszystkim ich miłość i zrozumienie pomogły mi w najtrudniejszych chwilach.

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright edycja elektroniczna Nicolas Levi

4. Konflikty rodzinne

4.1. Konflikty rodzinne w okresie 1975–1980

Kolejną osobą, której chciał się pozbyć Kim Dzong-il, był pierwszy syn Kim Sung-ae: Kim Pyong-il, który, jak twierdzi Kang Myong-do, północnokoreański uchodźca mieszkający w Korei Południowej i daleki krewny Kim Ir-sena, był ulubieńcem ojca^[205]. Dodatkowo Kim Pyong-il był bardzo podobny do ojca^[206].

Kim Pyong-il związał się z wojskiem w już młodym wieku. Przyzwyczał się do żołnierzy w najbliższym otoczeniu, mundur mu imponował. Kiedy Kim Pyong-il był w trzeciej klasie gimnazjum, Kim Ir-sen obiecał mu, że w przyszłości zostanie generałem^[207].

W 1977 r. został magistrem ekonomii i politologii^[208] na wydziale polityczno-ekonomicznym Uniwersytetu im. Kim Ir-sena^[209]. Następnie rozpoczął naukę w Akademii Wojskowej, gdzie do 1979 r.^[210] uczył się m.in. manewrów wojskowych. Uzyskał dyplom z zakresu dowództwa piechoty oraz szkolenia żołnierzy^[211]. Studia były też świetną okazją do nawiązania kontaktów z nową generacją najwyższych dowódców wojskowych^[212] oraz z techniką wojskową i strategią ataku przy użyciu broni jądrowej^[213].

Istnieją przypuszczenia, że Kim Dzong-il współpracował jeszcze podczas studiów z przyrodnim bratem. Razem mieli przygotowywać atak na Koreę Południową^[214] oraz słynny incydent z 18 sierpnia 1976 r., czyli wymianę ognia z północnokoreańską służbą graniczną w Panmunjonie^[215].

W 1976 r. Kim Pyong-il zorganizował w ramach przygotowań do wojny z Koreą Południową zbrojną akcję operacyjną o charakterze samobójczym – bez pozwolenia ojca⁴⁰². Kim Dzong-il tylko czekał na taką okazję, dzięki niej mógł w końcu zaatakować przyrodniego brata. Zażądał dostarczenia wszelkich dokumentów i informacji na temat jego działań. Dostarczyć je miał Yi Tong-chu, oficer polityczny Biura Bezpieczeństwa i przełożony Kim Pyong-ila. Kim Dzong-il natychmiast przekazał ojcu otrzymane dokumenty. Informacje na temat Kim Pyong-ila zdenerwowały Kim Ir-sena do tego stopnia, że nie pojechał na wcześniej planowane spotkanie krajów niezaangażowanych w stolicy Sri Lanki, Kolombo^[216].

W 1978 r. Kim Pyong-il został mianowany pułkownikiem KAL, najmłodszym w historii Korei Północnej^[217]. Teoretycznie po trzyletniej służbie w stopniu pułkownika mógł już awansować i otrzymać stopień oficerski generała. Kim Dzong-il, żeby ograniczyć wpływ przyrodniego brata, na początku lat osiemdziesiątych wysłał go do odległej Jugosławii, a także doprowadził do jego degradacji w hierarchii wojskowej. Kim Pyong-il w Belgradzie przez trzy lata pełnił funkcję zaledwie asystenta *attaché* wojskowego, choć zgodnie z procedurą, gdyby zachował stopień pułkownika, powinien zostać mianowany samym *attaché* wojskowym. Po powrocie do Pjongjangu Kim Pyong-il został ponownie mianowany pułkownikiem, a następnie w 1985 r. starszym pułkownikiem.

Z południowokoreańskich danych można wywnioskować, że zaledwie 0,11% KAL ma stopień wyższy niż brygada^[218]. Oznacza to, że Kim Pyong-il należy do ściślego doświadczonego dowództwa koreańskiego wojska. Można przyjąć, że został generałem między 1985 a 1988 r. czyli w wieku 31–34 lat. Poniższa tabela zestawiająca wiek innych generałów dowodzi, że był najmłodszym generałem w historii Korei Północnej.

Nazwisko	Wiek, w którym otrzymał stopień pułkownika	Wiek, w którym otrzymał stopień generała
Kim Pyong-il (ur. 1954)	23	33
Choe Sang-uk (ur. 1929)	65	Bd.
Chon Mun-sop (ur. 1920)	Bd.	67
Kim Chol-man (ur. 1918)	50	Bd.
Kim Kang-hwan (ur. 1931)	60	Bd.
Oh Ryong-pang (ur. 1930)	62	Bd.
Jo Myong-rok (ur. 1930)	Bd.	62
Kim Il-chol (ur. 1928)	57	64
O Kum-chol (ur. 1947)	48	Bd.
Ri Jon-san (ur. 1923)	Bd.	69
Ri Ul-sol (ur. 1920)	Bd.	65

Wiek innych oficerów KAL
Opracowanie autorskie

Lata 1974–1980 były najgorętszym okresem rywalizacji między Kim Dzong-ilem a Kim Pyong-ilem. Kim Dzong-il zdawał sobie sprawę, że musi zrobić wszystko, żeby odsunąć brata od władzy. Spory między przyrodnimi braćmi zaostrzyły się, kiedy Kim Pyong-ila zatrudniono w Biurze Bezpieczeństwa Kim Ir-sena w 1976 r. Kim Pyong-il bardzo chciał jak najszybciej dołączyć do KAL i prosił ojca o zgodę na skrócenie studiów o rok^[219]. Podczas pracy w Departamencie KAL nawiązał znajomość z Kim Chang-hanem, synem Kim Pyong-ha i dyrektorem tego departamentu. Poznał również Chon Wi, syna Chon Mun-sopa, byłego przewodniczącego Biura Bezpieczeństwa Narodowego. W tym samym czasie Kim Pyong-il przygotowywał też ekipę, z którą miał prowadzić ewentualną wojnę z Koreą Południową. Wkrótce potem został mianowany pułkownikiem w północnokoreańskim wojsku. Został również doceniony i równolegle awansowany na stanowisko zastępcy dyrektora Bezpieczeństwa Narodowego ds. Strategii. Podlegały mu ponad cztery tysiące osób.

Od 1976 r., kiedy Kim Pyong-il awansował, zaczął prowadzić wystawny tryb życia i regularnie organizować bankiety, na których nadużywał alkoholu. Miał również zwyczaj zapraszać kobiety z chorów armii ludowej, obsypywał je prezentami, na przykład zegarkami z wygrawerowanym nazwiskiem Kim Ir-sena^[220]. Jego zwolennicy skandowali: Niech żyje Kim Pyong-il! Pak Su-hyon powiedział Bradleyowi K. Martinowi, że każdy ochroniarz Kim Ir-sena, który był obecny na bankietach Kim Pyong-ila, mógł być za te owacje wydany z wojska, ponieważ zgodnie z północnokoreańskim prawem można było wołać wyłącznie: Niech żyje Kim Ir-sen!^[221] Kim Dzong-il zawsze czekał na okazję, żeby umniejszyć rolę przyrodniego brata, to zresztą w dużej mierze zdecydowało o upadku Kim Pyong-ila w przywództwie północnokoreańskim. Chciał działać szybko, ponieważ mimo że obaj mieli mogli pochwalić się taką samą karierą zawodową, Kim Pyong-il miał dopiero 24 lata i dalej awansował.

Kiedy Kim Ir-sen dowiedział się o wystawianiu trybunału życia Kim Pyong-ila, natychmiast wydalili go z wojska.

Kim Pyong-il nie był już w stanie utrzymać swojego autorytetu w wojsku, w związku z czym jego wpływy bardzo się zmniejszyły. W Pjongjangu został jeszcze parę miesięcy w 1982 r. i w tym samym roku wyjechał za granicę, ponieważ uważał, że w kraju nie będzie nikomu potrzebny. Został wtedy wysłany do Berlina Wschodniego pod pretekstem dalszej nauki. Szkolił się tam w pilotażu^[222]. Od tego momentu doktrynerzy partii zaczęli pracować nad kultem jednostki, który miał być podstawą opartego na szeregu mitów wizerunku Kim Dzong-ila^[223]. Według polskiej placówki, kult ten w Pjongjangu przybrał niebywale rozmiary^[224].

Szczyt uwielbienia Kim Dzong-ila został osiągnięty po oficjalnym mianowaniu Kim Dzong-ila następcą ojca, podczas szóstego zjazdu PPK w 1980 r. Wtedy pojawiła się jedna z mitycznych opowieści, które miały legitymizować sukcesję Kim Dzong-ila, zwana „legendarną baśnią oświecającej gwiazdy^[225]”:

„Świecąca i przywódcza gwiazda zaiskrzyła parę dni przez porażką japońskich kolonialistów. Ukochany przywódca, urodzony w duszy Góry Paektu, jest tą świecą gwiazdą, która oświeca cały świat”.

Podczas szóstego zjazdu PPK w 1980 r. została publicznie ujawniona tożsamość „Centrum Partii”: Kim Dzong-il został wtedy wymieniony jako czwarty wśród członków Biura Politycznego PPK, drugi w dziesięcioosobowym składzie Sekretariatu partii oraz trzeci z dziesięcioosobowego składu Komisji Obrony Narodowej. Kim Young Chol słusznie podkreśla, że Kim Ir-sen oraz Kim Dzong-il byli wtedy jedynymi osobami, które należały do trzech podstawowych filarów systemu politycznego Korei Północnej^[226]. Spośród poprzedzających Kim Dzong-ila w Prezydium BP PPK osób Kim Il był drugi, a O Jin-u trzeci, ale żaden z nich nie był członkiem Sekretariatu Partii. O Jin-u był w składzie KON, ale Kim Il nie był już do niej wliczany. Umieszczenie Kim Dzong-ila w tych trzech instytucjach jest więc kulminacją procesu sukcesji władzy.

W tym okresie Chiny ostro skrytykowały wybór Kim Dzong-ila na następcę Kim Ir-sena^[227]. Oficjalna propagandowa chińska publikacja „Hongqi” (co znaczy po chińsku: czerwona flaga) tuż po szóstym zjeździe PPK w 1980 r. komentowała, że kraj komunistyczny nie może być rządzony przez jedną osobę, ponieważ ta zgromadziłaby za dużą władzę^[228].

W 1982 r. nastąpił kolejny etap teoretycznego przekazywania władzy. Piętnastego lutego, w dniu swoich 40. urodzin, Kim Dzong-il otrzymał tytuł Bohatera Korei Północnej^[229]. 31 marca 1982 r. została opublikowana jego książka *O idei dżucze*, pierwsza z serii tekstów dotyczących tego tematu. Miały one poświadczać, że Kim Dzong-il jest jedynym wiarygodnym interpretatorem ideologii kimirsenowskiej. Od 1983 r. był traktowany jako następcza, stosowano wobec niego liczne formuły, które wychwalały go jako geniusza mającego cechy ojca^[230]. W tym samym okresie zaczął również być gospodarzem uroczystości powitalnych zagranicznych gości. Do tej pory przywilej ten był zarezerwowany dla Kim Ir-sena. Witaił między innymi Peng Zhena, członka Biura Politycznego KC PK Chin na lotnisku pjongjanskim we wrześniu 1983 r., Fidela Castro w 1986 r., Zhao Ziyanga, sekretarza generalnego KP Chin w kwietniu 1989 r.^[231] W 1983 r. by z oficjalną wizytą w Chinach^[232].

Od 1983 r. partia miała podwójną strukturę przewodniczących, w której najważniejsze osoby, wybrane przez Kim Ir-sena, musiały działać pod kontrolą Kim Dzong-ila. System ten funkcjonował do śmierci Wielkiego Wodza.

Wróćmy jeszcze do szóstego zjazdu partii w październiku 1980 r. Utworzono wtedy Stały Komitet Biura Politycznego PPK, którego zadaniem było kierowanie PPK wspólnie z Biurem Politycznym^[233]. Na czele tego komitetu stanął Kim Dzong-il. W ten sposób partia znalazła się pod kontrolą syna Kim Ir-sena. Do komitetu zostali powołani najbliżsi współpracownicy Kim Dzong-ila: O Jin-u, Kim Ir-sen, Kim Il oraz Ri Jong-ok.

W tym czasie Kim Dzong-il zajął ówczesną pozycję w październiku 1980 r. podczas szóstego zjazdu partii awansował w północnokoreańskiej hierarchii politycznej na drugą pozycję. Dwa lata później Ri Jong-ok został z komitetu odwołany, a w marcu 1984 r. to samo spotkało Kim Il. W ten sposób liczba osób w Komitecie została zredukowana do trzech: Kima seniora, Kima juniora i O Jin-u. Pozostałe miejsca nie zostały obsadzone. Wtedy także Kim Dzong-il stworzył formację 2.16 (data urodzin Kim Dzong-ila), która stała się częścią jego osobistej ochrony^[234]. W jej skład wchodziły dwa tysiące starannie wyselekcjonowanych przez Kima osób. Wśród nich były przede wszystkim koreańskie sieroty i dzieci rewolucjonistów. Po śmierci Kim Ir-sena liczba członków tej organizacji powiększyła się do 3200 osób. Został również utworzony specjalny oddział, przeznaczony do prowadzenia obserwacji najwyższych urzędników PPK i najważniejszych oficerów KAL.

Według Sung Chul-yanga, południowokoreańskiego analityka, już tylko tylko Kim Dzong-il mógł zastąpić swego ojca^[235]. Argumentował to następująco:

- Kim Dzong-il został członkiem PPK i numerem dwa w Departamencie Organizacji i Przywództwa już w 1964 r.^[236] Od września 1973 r. Kim Dzong-il stał de facto na czele Departamentu Organizacji i Przywództwa PPK i dlatego w październiku 1980 r., podczas szóstego zjazdu PPK, został oficjalnie mianowany następcą Kim Ir-sena.
- Żaden z krajów pozostających w konflikcie z Koreą Północną, a mianowicie ChRL, ZSRR, Korea Południowa, Stany Zjednoczone oraz Japonia, nie chciały upadku systemu kimirsenowskiego, ponieważ mogłoby to dla nich stanowić zagrożenie, a Kim Dzong-il był gwarantem kontynuacji polityki kimirsenowskiej.
- Alternatywne siły polityczne, które zazwyczaj istnieją w tradycyjnych systemach politycznych, nie mogły istnieć w Korei Północnej, więc Kim Dzong-il miał ograniczoną konkurencję.
- W Korei wszechobecna jest kultura konfucjańska, która opiera się na despotycznym systemie hierarchicznym, stąd przekazywanie władzy z ojca na syna jest naturalnym elementem historii koreańskiej.
- Propaganda północnokoreańska wciąż przypomina, że Korea była japońską kolonią, wojska amerykańskie wciąż stacjonują po drugiej stronie granicy oraz współpracują i przeprowadzają ćwiczenia z wojskiem południowokoreańskim. Ideologia udowadnia, że tylko rodzina Kim Ir-sena może przeciwstawić się tym zagrożeniom.
- Około 79% ludności Korei Północnej urodziło się po 1945 r., a 74% ludności – po 1954 r. Oznacza to, że około 75% ludności KRLD utożsamia z przywódcą politycznym wyłącznie Kim Ir-sena lub Kim Dzong-ila, bo żyli wyłącznie w czasach, kiedy Kim Ir-sen lub jego syn byli u władzy.
- W Korei Północnej przeprowadzono szereg czystek, aby zapobiec pojawieniu się postaci pokroju Gorbaczowa czy uniemożliwić jakkolwiek propozycję reformy.
- Neutralna lub pozornie neutralna postawa Chin, ostatniego sojusznika Korei Północnej, ogranicza wszelkie możliwe zmiany w systemie polityczno-gospodarczym Korei Północnej.

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright edycja elektroniczna

" aWstęp

- [1] Waldemar J. Dziak, *Korea Północna u źródeł rodzinnej sukcesji władzy*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Collegium Civitas, Warszawa 2009, s. 9.
- [205] „Joongang Ilbo”, 13 kwietnia 1995, s. 1–3.
- [206] Dyplomata, który pracował w Pjongjangu jako ambasador Polski, powiedział, że Kim Pyong-il próbował zmienić fryzurę, żeby nie być tak podobnym do ojca. Przeszedł także kilka zabiegów dentystycznych, aby zmienić układ twarzy. Notatka ze spotkania z dyplomata polskiego MSZ-u. spotkanie odbyło się 29 listopada 2007 r. Zapis rozmowy w archiwum prywatnym autora.
- [207] Kim Ir-sen powiedział wtedy o młodym Kim Pyong-ilu: „generał urodził się w naszej rodzinie”. Kim Pyong-il, przyszły wojskowy, jeszcze będąc dzieckiem, odpowiedział na to słowami: „Zjednoczę naród koreański, używając broni i oddając się całkowicie ojcu”. „Joongang Ilbo”, 13 kwietnia 1995, s. 1–3.
- [208] Podczas studiów Kim Pyong-il był osobą wyjątkowo towarzyską i miał wielu znajomych na uczelni pochodzących również z północnokoreańskiego establish-mentu, na przykład synów wiceprezydenta Korei Północnej z 1996 r. Pak Chun-bo. *Vice-President's Son Suspected of Drug Trafficking*, BBC Monitoring: Asia Pacific, 10 października 1996.
- [209] *North Korea Defectors Give Press Conference in Seoul*, BBC Monitoring: Asia Pacific, 11 czerwca 1996.
- [210] Uchodźca, z którym rozmawiałem, uważa, że Kim Pyong-il jest osobą mężną i bezpośrednią. Cech tych nabral szczególnie w okresie studiów w Akademii Woj-skowej im. Kim Ir-sena w Pjongjangu. Jego znajomi nawet mieli zwyczaj zwracać się do niego „generale”. Rangę generalską otrzymał w latach osiemdziesiątych. Na uczelni był pilnym studentem i zawsze osiągał dobre wyniki. Rozmowa z uchodźcą X5 przeprowadzona w sierpniu 2008 r. Ze względów bezpieczeństwa dane personalne osób udzielających wywiadu nie zostaną podane. Zapis rozmowy w archiwum prywatnym autora.
- [211] Yu Yung Ok, *Pukhan kwonryok sunggye-ui pyonsu Kim Pyong-il*, „Pukhan”, nr 7, 1991.
- [212] BBC Monitoring: Asia Pacific, 22 stycznia 2007.
- [213] *North Korea's Nuclear and Missile Programs, November 19, 2002, DPRK Acknowledges Possession of Nuclear Weapons, Confirming Consistent GIS/DFA Reporting. Possibility of Link to Saddam's "Surprise Weapon"* Tekst jest dostępny na <http://128.121.186.47/ISSA/reports/DPRK/Nov1902.htm>. Dostęp 15 maja 2009 r.
- [214] Kim Dzong-il miał być kierownikiem wydziału łączności, który zajmował się organizowaniem i koordynowaniem tajnych operacji wywiadowczych wszelkich północnokoreańskich służb skierowanych przeciwko Japonii, Korei Południowej i Stanów Zjednoczonych. Jan Larecki, *Wielki leksykon służb specjalnych świata*, Książka i Wiedza, Warszawa 2007, s. 322.
- [215] *North Korea in Transition*, red. Chong-Sik Lee, Se-Hee Yoo, Institute of East Asian Studies University of California at Berkeley, Berkeley 1991, s. 153.
- [216] „Joongang Ilbo”, 13 kwietnia 1995, s. 1–3.
- [217] Rozmowa z prof. Waldemarem Dziakiem przeprowadzona w Warszawie 7 grudnia 2007 r. Zapis rozmowy w archiwum prywatnym autora.
- [218] *Korea Annual 2001*, 38. wydanie roczne, Yonhap News Agency, Seoul 2001, s. 268.
- [219] Rozmowa z uchodźcą X2 przeprowadzona w sierpniu 2008 r. Ze względów bezpieczeństwa dane personalne osób udzielających wywiadu nie zostaną podane. Zapis rozmowy w archiwum prywatnym autora.
- [220] Kim Dzong-il grawerował takie zegarki ze swoim zdjęciem również 20 lat później. Kang Chol-hwan, *A Dancer for the Dictator Remembers*, „Chosun Ilbo” 26 października 2003.
- [221] Bradley K. Martin, *Under the Loving Care of the Fatherly Leader, North Korea and the Kim Dynasty*, St. Martin's Press, New York 2004 r., s. 281.
- [222] Bradley K. Martin, *Under the Loving Care of the Fatherly Leader, North Korea and the Kim Dynasty*, St. Martin's Press, New York 2004 r., s. 281.
- [223] „Hanguk Ilbo”, 1 grudnia 1990.
- [224] Zachowała się ciekawa notatka na ten temat: „Wszystko, co zostało dokonane lub dokonuje się w zakresie rozwoju państwa, jego polityki wewnętrznej i zagra-nicznej, pozostaje wyłączną zasługą Kim Ir-sena. Nie istnieje historia Koreańskiej Partii Pracy, jej walki i ofiar;

zastąpiono ją historią rewolucyjnej działalności Kim Ir-sena. W miejsce historii KAL wprowadzono zasługi wojenne marszałka. W szkołach, przedsiębiorstwach, urzędach, miejscach publicznych, na placach, w parkach, na skrzyżowaniach dróg i w mieszkaniach prywatnych obowiązkowo znajduje się fotografia lub pomnik towarzysza Kim Ir-sena wraz z cytatami z jego przemówień. Miejsca, w których znajdują się jego wizerunki, są ozdobione na wzór ołtarza. W zakresie propagandy wizualnej oraz środków masowego przekazu nie istnieje żaden autorytet twórców marksizmu-leninizmu. Nie ma również ani jednego hasła wskazującego na ideologiczną więź partii, jej działalności i powiązań z marksizmem-leninizmem. Na akademii z okazji 40-lecia KAL w przemówieniu szefa sztabu wyeksponowano osobę wodza. Pominięto sprawę wyzwolenia Korei przez Armię Czerwoną, wskazano natomiast na wiodącą rolę KAL w wyzwoleniu chińskiej i radzieckiej Mandżurii. Z okazji 60. urodzin Kim Ir-sena do oficjalnych zwrotów przy nazwisku dodano przymiotniki „szanowany i umiłowany”. Ta formuła była używana zawsze. Skutki, jakie może mieć fakt istnienia kultu osoby Kim Ir-sena, budzą niepokój. Uwolnił on znaczną część społeczeństwa od myślenia, zbiurokratyzował aparat, przekreślił możliwość jakiegokolwiek krytyki życia politycznego”. Źródło: Pilna notatka w sprawie pobytu wojskowej delegacji rządowej PRL w KRLD z okazji uroczystości 40. rocznicy powstania Koreańskiej Armii Ludowej (22–29.04.1972 r), Warszawa 10 maja 1972. *Polskie dokumenty dyplomatyczne*, red. Włodzimierz Borodziej, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2005.

[225] Inne przykłady można znaleźć w książce *The True Story of Kim Jong Il*, The Institute for South North Korean Studies, Seoul 1993.

[226] Kim Young C., *North Korea in 1980: The Son also Rises*, „Asian Survey”, styczeń 1981, vol. 21, nr 1, s. 112.

[227] Najbliższy i najwiarygodniejszy sojusznik Korei Północnej w końcu oficjalnie zaakceptował mianowanie Kim Dzong-ila na głowę państwa – w lipcu 1994 r. premier Chin Li Peng nazwał go „liderem Koreańskiej Republiki Ludowej i Demokratycznej”. *No decision yet on new N. Korean leader*, Kyodo News, 18 lipca 1994.

[228] Geoff Simons, *Korea: The Search for Sovereignty*, St. Martin's Press, New York 1995, s. 234.

[229] Young Whan Kihl, *Politics and Policies In Divided Korea. Regimes in Contest*, Westview Press, Boulder 1984, s. 93.

[230] Adrian Buzo, *The Guerilla Dynasty: Politics and Leadership in North Korea*, Westview Press, Boulder 1999, s. 105.

[231] Cheong Seong-chang, *Idéologie et système en Corée du Nord*, L'Harmattan, Paris 1997, s. 330.

[232] Andrew Scobell, *Kim Jong and North Korea: The Leader and the System*, Strategic Studies Institute, Waszyngton 2006, s. 9.

[233] *A General Survey of North Korea*, Institute on North Korean Affairs, 1984, s. 14.

[234] *Past military coup attempts in North Korea*, BBC Monitoring: Asia Pacific, 20 maja 1995.

[235] Sung Chul Yang, *The Political Succession Question In Post-Kim Il Sung North Korea*, *Asiadr, Korea and World Affairs*, lato 1995, vol. 19, nr 2, s. 224.

[236] Andrew Scobell, *Kim Jong and North Korea: The Leader and the System*, Strategic Studies Institute, Washington 2006, s. 9.

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright edycja elektroniczna



Wydawnictwo Akademickie
DIALOG

specjalizuje się w publikacji książek dotyczących języków, zwyczajów, wierzeń, kultur, religii, dziejów i współczesności świata Orientu.

Naszymi autorami są znani orientaliści polscy i zagraniczni, wybitni znawcy tematyki Wschodu.

Wydajemy także przekłady bogatej i niezwyklej literatury pięknej krajów Orientu.

Redakcja: 00-112 Warszawa, ul. Bagno 3/219

tel.: +48 22 620 32 11, +48 22 654 01 49

e-mail: redakcja@wydawnictwodialog.pl

Biuro handlowe : 00-112 Warszawa, ul. Bagno 3/218

tel./faks: +48 22 620 87 03

e-mail: biurohandlowe@wydawnictwodialog.pl

www.wydawnictwodialog.pl

Serie Wydawnictwa Akademickiego DIALOG:

- Języki Orientalne
- Języki Azji i Afryki
- Literatury Orientalne
- Skarby Orientu
- Teatr Orientu
- Życie po Japońsku
- Sztuka Orientu
- Dzieje Orientu
-
- Podróże–Kraje–Ludzie
- Świat Orientu
- Historia/Polityka
- Mądrość Orientu
- Współczesna Afryka i Azja
- Vicus. Studia Agraria
- Orientalia Polona
- Philologia Orientalis
- Literatura Okresu Transformacji
- Literatura Frankofońska
- Być Kobietą
- Temat Dnia
- Wieczory z Nauką
- Życie Codzienne w...

Wydawnictwo Dialog (c) Copyright edycja elektroniczna

Prowadzimy sprzedaż wysyłkową